

Науково-практичний
освітньо-популярний часопис
Видається з червня 1999 року

Часопис виходить 10 разів на рік
Друкується в Полтаві

Передплатний індекс 06207

Видавець-засновник: ТОВ "АСМІ"

Засновники:
Полтавський державний педагогічний
університет ім.В.Г.Короленка;
Полтавський обласний інститут
послідипломної педагогічної освіти
ім.М.В.Остроградського

Реєстраційне свідоцтво:
ПЛ №364 від 10 квітня 2000 року

Фахове видання з педагогічних наук

Постанова Президії ВАК України № 1-02 / 5
від 10 травня 2000 року

Редакційна рада
Павло Матвієнко (голова), Наталія Барболіна,
Анатолій Бардаченко, Надія Білик,
Марина Гриньова, Іван Момот

Головний редактор
Надія Білик

Над номером працювали:

С.Глоба, В.Губарь, Л.Данилюк, Л.Мучник, А.Опря,
П.Таланчук, Л.Токарева, С.Шейко.

Редакційна колегія

Людмила Артёмова – доктор педагогічних наук, професор
Алла Бойко – доктор педагогічних наук,
член-кореспондент АПН України, професор
Іржі Гашковець – доктор педагогічних наук, доцент (Чехія)
Марина Гриньова – доктор педагогічних наук, професор
(заступник редактора)
Лариса Гриценко – доктор педагогічних наук, професор (Росія)
Вікторія Золотухіна – проєктор з навчально-методичної роботи
ПОПШО ім.М.В.Остроградського
Тетяна Іванова – доктор педагогічних наук, старший науковий
співробітник
Віра Ільченко – доктор педагогічних наук, дійсний член АПН
України, професор
Анатолій Карпенко – президент Фонду підтримки громадських
ініціатив "Сдність"
Ернo Лауренський – доктор педагогічних наук, професор
(Угорщина)
Марія Лещенко – доктор педагогічних наук, професор
Валентина Лозова – доктор педагогічних наук, дійсний член
АПН України
Павло Матвієнко – кандидат педагогічних наук, доцент,
ректор ПОПШО ім.М.В.Остроградського
Володимир Миросниченко – кандидат педагогічних наук,
начальник управління освіти і науки
Полтавської облдержадміністрації
Іван Момот – директор видавництва "АСМІ"
Володимир Моргуєв – кандидат психологічних наук, професор
Ігор Нікіфоров – директор ліцею
Іван Охріменко – кандидат педагогічних наук, доцент
Володимир Пащенко – доктор історичних наук,
дійсний член АПН України, професор, ректор ПДПУ
ім.В.Г.Короленка
Володимир Раковський – учитель
Олександр Руденко – доктор фізико-математичних наук,
професор
Володимир Сліпак – методист, заслужений працівник культури
України
Лідія Хомич – доктор педагогічних наук, професор

Літературні редактори-коректори:

Олена Штепа – кандидат педагогічних наук, доцент
Ольга Коваленко – старший викладач

Перекладач:

Наталія Захарова

Дизайн і верстка: Ігор Койчуренко

У ЦЬОМУ НОМЕРІ

ТОЧКА ЗОРУ

Сучасні завдання та технологізація дидактичного процесу Міжнародного університету розвитку людини "Україна" П.Таланчук	3
Полтавський інститут економіки і права у складі вищого навчального закладу-третього тисячоліття Л.Мучник	8
Філософсько-освітні принципи науково-методичного забезпечення навчального процесу С.Шейко	12
Викладач вищої школи: нова епоха – нові проблеми Л.Данилюк	16

ПЕДАГОГІЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

Педагогічні ідеї В.І.Вернадського в освіті Полтавщини П.Шемет	18
Введення дистанційної форми навчання при преподаванні учебных дисциплін "Менеджмент організацій" і "Менеджмент ВЗД" Ю.Парадиз	20
Методика інтегрованої практичної підготовки з менеджменту Л.Мисливець	22
Навчальна технологія оптимізації функціональної структури управління підприємством О.Горобець	23
Управление производительностью умственного труда: постановка проблеми и определение цели В.Садовников	25
Деякі питання методичного забезпечення навчального процесу при викладанні дисциплін управлінського циклу А.Старовірець	27
Моніторингові дослідження в системі методичного менеджменту І.Маслікова	28

ОРІЄНТИРИ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ

Студентський молоді – високий рівень соціологічних знань З.Фомічова, А.Андріанов	32
Застосування активних методів викладання і вивчення навчальних дисциплін психолого-педагогічного циклу Н.Сас ...	35
Особливості виховання та навчання погодків М.Антонець, Т.Шиманська	37
Соціалізація особистості молодшого школяра в сім'ї Н.Чабан	39

НАВЧАЮЧИ – ВЧИМОСЯ

Наукові та навчально-методичні аспекти статистичної методології А.Опря	43
Роль кейс-методу у підготовці фахівців економічного спрямування М.Безпарточний, О.Березін, Л.Березіна	46
Приклад інтеграції профілюючих дисциплін для студентів спеціальності "Маркетинг" О.Бровко	49
Застосування кваліметричних методів для аналізу успішності студентів в умовах впровадження системи якості у вищих навчальних закладах О.Шкурупій, Н.Карпенко	51
Дидактичні можливості інформаційних технологій навчання В.Стрельников, В.Губачов	53

РІДНІ ДЖЕРЕЛА

Проблеми дослідження історико-культурної спадщини в гуманітарній підготовці фахівця XXI століття Ю.Ольшанська, Л.Кропива	57
Витоки аланської культури і їхня роль в еволюції етносу українців. Культура населення степів М.Шелешко, А.Микитюк	60
Філософсько-освітні погляди В.Г.Короленка Р.Коровіна	63
Творче середовище письменника-гуманіста (про відновлення дачі В.Г.Короленка в с.Хатки Шишацького району) В.Губарь ...	67

РЕЖИСУРА УРОКУ

Знання це скарб, а вміння вчитись – ключ до нього (перший урок Знань) О.Сидоренко	71

Ініціатива і активність студентського парламенту сприяють іміджу інституту, зміцненню його авторитету серед вищих навчальних закладів м. Полтави.

Завдяки цілеспрямованій навчально-виховній роботі вдається забезпечувати якісну підготовку фахівців. 96 студентів завершили 2002-2003 навчальний рік на „відмінно”, 15 випускників отримали диплом з відзнакою.

Наш інститут розташований у семиповерховій будівлі в центрі м. Полтава. Навчально-виховному процесу сприяє та навчально-матеріальна база, яка створена в інституті. На кафедрах обладнані кабінети та лабораторії, постійно діють три комп'ютерних класи, працює бібліотека. Використовуються також можливості місцевих спортивних комплексів, реабілітаційних центрів, спеціальних служб, органів юстиції. Так, наприклад, заняття з фізичної культури зі студентами проводяться на базі Полтавських міських спортивно-оздоровчих комплексів „Юність-1” та „Дельфін”, а заходи з культурно-освітньої роботи – в актовому залі проектного інституту, а також

у приміщенні Полтавської обласної філармонії.

Багато зроблено щодо вдосконалення матеріальної бази проректором із загальних питань *Шутовським Віталієм Володимировичем*. Віталій Володимирович за фахом інженер-будівельник. Завдяки його багатому практичному досвіду за два останні роки значно покращені умови праці співробітників та викладачів, відбулись значні позитивні зміни в забезпеченні навчально-виховної роботи зі студентами.

В цілому завдання, покладені на інститут, вирішуються якісно, і запорукою їх ефективної реалізації є копітка та наполеглива праця працівників, викладачів і студентів нашого навчального закладу.

За всебічну підтримку на всіх етапах свого розвитку ми вдячні Міністерству освіти та науки України, керівництву Відкритого міжнародного університету розвитку людини „Україна” на чолі з його президентом Петром Михайловичем Таланчуком, обласній, міській та районним радам і адміністраціям, викладачам та співробітникам.

А *Анализируются методологические аспекты философии образования как общей основы организации научно-методического обеспечения учебного процесса. Раскрывается содержание философских принципов и их практическое применение в управлении и организации учебной и научно-методической работы в высшем учебном заведении на примере Полтавского института экономики и права ВМУРОЛ „Украина”.*

С *The author analyses methodological aspects of the philosophy of education being general basis for developing scientifically and technologically relevant teaching complexes, and looks into the content of philosophic principles and their implementation in administrating and organizing teaching process and research activities at a higher school in general and at Economics and Law Institutes of Poltava of "Ukraine" Open International University of Human Development in particular.*

◀ Сергій Шейко ▶

ФІЛОСОФСЬКО-ОСВІТЯНСЬКІ ПРИНЦИПИ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Одним із найважливіших факторів становлення сучасного громадянського суспільства в Україні є процес всебічного реформування сфери освіти і науки, як за своїм змістом, так і за новітніми активними формами викладання. В цьому відношенні набувають актуального значення засоби та методологічні принципи обґрунтування науково-методичного забезпечення навчального процесу. Визначення та практичне застосування методологічних та світоглядно-вартісних основ дидактичного викладання навчальних дисциплін та наукового обґрунтування навчально-виховного процесу неможливе без їх філософсько-освітнянського осмислення. Тобто визначення методологічних засобів забезпечення процесу навчання складає значний обсяг змісту сучасної філософії освіти. Крім того, філософія освіти безпосередньо пов'язує загальнофілософські принципи пізнання з педагогічною практикою і в даному разі з науковим обґрунтуванням становлення новітніх

дидактичних технологій навчання.

До речі, вивченню методологічних основ філософії освіти та їх практичному застосуванню велика увага приділяється в дослідженнях науковців Полтавського інституту економіки і права і, звичайно, науковців ВМУРОЛ „Україна”, про що свідчать відповідні наукові публікації та участь фахівців в організації і проведенні міжнародних наукових конференцій, присвячених цій проблематиці [4; 5; 6; 7; 8].

Сам предмет філософії освіти жваво обговорюється, конкретизується, уточнюється в наукових дослідженнях протягом останніх 10-15 років. Так, наприкінці 80-х – на початку 90-х

пр. XX ст. на сторінках російських журналів „Питання філософії”, „Філософські науки” актуальними постають питання, „Чи є філософія наукою?”, „Який саме статус філософії освіти?”.

У цей час розпалюється бурхлива дискусія: одні філософи доводять науковий характер філософії, а інші, навпаки, доводять невідповідність філософії науковій формі її вираження. Наука і філософія – це різні речі. Причому, розробляються відповідні критерії, що відрізняють філософію від чисто наукових утворень. До них відносять наявність логіко-понятійного апарату, категоріальних визначень, вивірених законів, методологічних принципів пізнання. Виходячи з цього, робиться висновок, що філософія і похідна від неї філософія освіти ніколи не відповідала загальнозначущим науковим проблемам, а має чисто особистісно-суб’єктивний характер. Наукове знання завжди безособове і інтерсуб’єктивне, тому кожен філософ основне своє завдання повинний бачити в тім, щоб ясно виразити свій особистісний світогляд, тобто сформулювати і виразити свій власний погляд на світ, своє особисте відношення до світу [3, 61].

Дискусія щодо визначення предмета філософії і філософії освіти має своє продовження в середині 90-х років, актуальна і на сьогодні. Більшість представників філософії освіти стверджують, що за своїм змістом вона є частиною науки і важливою складовою духовної культури людства.

Філософія освіти як самостійна галузь філософського знання тепер відроджується в Україні, хоча має довгу історію свого формування. Уточнення предмета і об’єкта філософії освіти відбувається згідно якісно нових світоглядних позицій.

Так, розкриваючи сутність предмета певної наукової дисципліни, важливо визначити його глибоко-істотне, логіко-теоретичне осмислення закономірностей розвитку відповідного об’єкта наукового дослідження. Сам об’єкт пізнання має зовнішній прояв, існує об’єктивно, незалежно від суб’єктивних спроб його освоєння. Так, наприклад, педагогіка за своїм предметом дослідження складає процес усвідомлення методологічних закономірностей навчання і виховання, а об’єктом її аналізу є саме освіта, що завжди існує у цивілізованих суспільствах.

Більш складний підхід при визначенні предмета й об’єкта дослідження ми маємо у філософії освіти. По-перше, це галузь філософського знання, тому слід віднести її до наук загальнотеоретичних, але, з іншої сторони, філософія освіти служить загальнометодологічною і світоглядною підставою для педагогічної теорії та практики, тому вона також належить до практичних наук, завданням яких є встановлення визначених методологічних та світоглядно-вартісних принципів і норм педагогічної діяльності. Тому філософія освіти органічно поєднує в собі можливості теоретичної науки, залишаючись самостійною сферою філософського знання. В іншому аспекті вона

розробляє і застосовує загальнометодологічні принципи до розвитку та вдосконалення педагогічної практики, являючи собою певну форму духовної культури, особливий тип мистецтва, духовно-теоретичну форму діяльності, спрямовану на істотне науково-методичне забезпечення процесу навчання і виховання. У цьому ми вбачаємо важливу евристичну, як теоретичну, так і практичну властивість філософії освіти.

На думку відомого російського філософа - освітянина С.І. Гессена, жодна чисто теоретична, абстрактна наука не може не одержати свого практичного застосування, і навпаки, практичні наукові дисципліни з необхідністю передбачають власне логіко-теоретичне обґрунтування, тобто складають чисте знання, що відображене в суб’єктивно-понятійних формах. Щоб з’ясувати об’єктивні принципи і норми педагогічної діяльності, важливо знати загальні закономірності розвитку буття природи, суспільства та людини. Філософія освіти багатомірна, плюралістична, поєднує в собі елементи емпіризму і раціоналізму, сенсуалізму й інтуїтивізму, прагматизму й ірраціоналізму.

Об’єктом філософії освіти є вивчення сутності загальних філософських методологічних принципів, світоглядних положень та їхнє практичне застосування до аналізу навчально-виховного процесу.

Предметом філософії освіти є суб’єктивне усвідомлення закономірностей існування світоглядно-пізнавальних принципів як необхідної основи розвитку педагогічної теорії і практики. До з’ясування філософського підґрунтя, звичайно, педагогіка мала свою теорію і практичне втілення, керуючись при цьому переважно емпіричними фактами дослідження.

Філософія освіти – (це її першорядне завдання) підносить педагогічну науку на якісно новий щабель пізнання, на рівень саморефлексії, самоосмислення власних духовно-теоретичних підвалин, спрямовує її розвиток від односторонньо-моністичних уявлень до всебічно різноманітних, плюралістичних стверджень. Філософія освіти несе в собі як науково-теоретичні, так і духовно-ірраціональні можливості пізнання, тому дійсно справедливим є положення: „філософія не наука, а наука не філософія”. Наукова система філософії обов’язково має визначену систему єдності логічних понять, категорій, законів, принципів і раціоналістичних методів пізнання. Це принципова позиція в історії філософії Аристотеля, Ф. Бекона, Г. Лейбніца, І. Фіхте, Г. Гегеля, К. Маркса та філософів-неопозитивістів XX ст.

У той же час філософія, як і похідна від неї філософія освіти, не може бути рівнозначною чисто раціоналістичній науці, тому що вона завжди прагне до наднаукового визначення її змісту. Оскільки результатом філософського пізнання є не просто однібічна логічна істина, а загальна мудрість, у якій логічне, раціональне має відносний

характер, а визначальними є різноманітні форми духовного освоєння буття. Як відомо, давні греки завжди прагнули не до відкриття окремої істини, взятої самої по собі, а до єдиного синкретичного виразу мудрості.

До нераціональних форм філософії освіти відносяться інтуїтивні, ірраціонально-вольові, внутрішньо-екзистенційні засоби пізнання, а також така духовна форма освоєння світу, як релігійна віра, що знаходиться в основі християнської „філософії серця” Г. Сковороди, П. Юркевича, П. Флоренського. Тому філософія освіти лише в певному відношенні є наукова дисципліна, а в інших проявах вона є вагомим частиною духовної культури людства.

Філософія освіти має безпосередній зв'язок із мистецтвом, зокрема, з художньою літературою. Для підтвердження і перевірки цього факту потрібно звернутися до художніх творів М. Гоголя, Т. Шевченка, І. Франка, і особливо до творчості Ф. Достоєвського та Л. Толстого. У художній формі ми знаходимо глибинні, істотні філософсько-світоглядні ідеї, що знаходяться в основі сучасної вітчизняної та зарубіжної філософії освіти, хоча вони не мають системно-наукового виразу. Прикладом спорідненості художньої творчості і філософії освіти служать основні праці засновників головних філософських напрямків ХХ ст. – екзистенціалізму, персоналізму, гуманістичного психоаналізу, зокрема, це творчість Ж.П. Сартра, А. Камю, М. Бердяєва, Л. Шестова, Е. Фромма, К. Юнга. Скільки культурних цінностей, стільки маємо видів освіти і їхніх філософсько-освітніх обґрунтувань, – стверджував філософ-освітянин С. Гессен. Освіта поліваріантна, завжди має науково-теоретичний, духовно-моральний, художньо-естетичний, політико-правовий та релігійний характер, оскільки різні сфери духовно-теоретичного та духовно-практичного освоєння світу визначають її поділ на основні види.

Відповідно до цього навчально-виховний процес поділяється на відповідну кількість видів методологічного забезпечення – це дидактика викладання навчальної дисципліни, наука як окрема сфера теоретичних досліджень, процес виховання, теорія моралі, теорія мистецтва, релігія, господарство та їхнє теоретичне обґрунтування. Ці окремі теорії освіти являють собою різні сфери філософсько-методологічного освоєння навчально-виховного процесу. Наприклад, наука як особлива культурна цінність досліджується за допомогою логіки, що встановлює поняття, закони і принципи наукового пізнання, формує різноманітні теоретичні системи знання.

Тому певній сфері філософсько-освітнього знання відповідає особливий розділ навчально-виховного процесу у виді практичної її частини: логіці – науково-методологічне забезпечення навчального процесу, власне дидактика; вихованню – теорія моральної філософії освіти та теорія художнього освоєння світу. На цей факт

відповідності філософського знання теоретичним розділам педагогіки звертав увагу відомий представник вітчизняної філософії освіти на початку ХХ ст. С. Гессен. Він доводив, що педагогіка „може бути названа прикладною філософією”, а „історія педагогіки складає частину відображення історії філософії” [1, 37].

Таким чином, визначення предмета і змісту філософії освіти як єдності теоретичного і практичного освоєння світу послідовно приводить до розуміння її сутності як багатомірної, плюралістичної розмаїтості, а головним у цьому відношенні виступає єдність науково-теоретичного і культурологічного підходів. Філософія освіти, впевнено можна завірити, є одночасно і наукою, і культурою, діалектично поєднує в собі логіко-раціоналістичні, морально-етичні, естетичні, духовно-релігійні виміри освіти. Філософія освіти постійно прагне до практичного втілення софійності, нескінченної історичної мудрості.

Головним завданням філософії освіти є методологічне та загальносвітоглядне обґрунтування педагогічної діяльності, організації навчально-виховного процесу, істотне осмислення внутрішніх основ теорії освіти, визначення закономірних зв'язків і основ творчого характеру діяльності суб'єкта в навчально-виховному процесі.

Навчально-виховний процес у вищому навчальному закладі обов'язково потребує системного науково-методичного забезпечення. Теоретичною основою цього процесу, безумовно, є методологічні та світоглядно-вартісні принципи саме філософії освіти. Навчальний процес ґрунтується і планується на принципах науковості, логічної послідовності, наступності та безперервності, демократичному виборі. Навчальний процес здійснюється з урахуванням можливостей сучасних інформаційних технологій та орієнтується на формування освіченої особистості, здатної до постійного оновлення наукових знань, професійної мобільності та швидкої адаптації – до якісних змін та розвитку в сфері професійної діяльності.

Організація навчального процесу Полтавського інституту економіки і права ВМУРП „Україна” покладена на навчальну частину і деканати, які працюють разом із завідувачами кафедр до відповідності навчальних планів. Контроль за організацією навчально-виховного процесу здійснюється проректорами із навчальної та науково-методичної роботи.

Навчальною частиною інституту розроблені графіки організації навчального процесу, екзаменаційних сесій та розклад занять, а також графіки здачі академічної заборгованості. Із професорсько-викладацьким складом інституту укладені контракти та трудові угоди з визначенням кількості педагогічного навантаження та переліків підготовки матеріалів щодо забезпечення навчально-методичного

комплексу дисциплін. При розробці планів науково-методичного забезпечення навчально-виховного процесу практично використовуються основні методологічні принципи філософії освіти, зокрема, при складанні навчальних планів спеціальностей запроваджуються принципи системності, послідовності, єдності історичного та логічного підходів. При формуванні робочих навчальних програм дисциплін широко використовуються принципи формалізації наукового знання, сходження від абстрактного до конкретного. В організації навчально-виховного процесу значною мірою застосовується як принцип діалектичної єдності суб'єктивного та об'єктивного, так і засіб, котрий отримав нині вагоме теоретичне обґрунтування науковців, органічної єдності суб'єктивно-суб'єктивних стосунків викладача та студента в процесі засвоєння змісту наукових знань та перетворення їх на практично-особистісні переконання.

Навчальні заняття в Полтавському інституті економіки і права проводяться на високому професійному, науково-теоретичному рівні, контроль за змістом викладання здійснюють особисто проректор із навчальної роботи, завідувач навчальною частиною, декани факультетів та завідувачі кафедр. Для самостійної роботи студентів кафедрами розроблені методичні вказівки з навчальних предметів, що вивчаються на 1-5 курсах. Систематично проводяться індивідуальні консультації для студентів стаціонару – 4% від загальної кількості годин з предмету, 12% – для студентів заочної форми навчання.

За 2002-2003 н. р. кафедрами інституту було проведено 60 відкритих лекцій викладачами (25), доцентами (33), професорами (8) з обов'язковим їх відвідуванням молодих викладачів. Підсумки проведення відкритих занять були обговорені на засіданнях кафедр, результати їх повідомлені на засіданнях науково-методичної ради Полтавського інституту економіки та права. Постійно працює школа педагогічної майстерності для молодих викладачів, проводяться науково-педагогічні та філософсько-методологічні семінари. При цьому використовуються новітні педагогічні технології, як науково-теоретичного, так і духовно-морального, естетично-виховного спрямування.

Керівництво Полтавського інституту економіки і права завжди приділяє велику увагу вдосконаленню навчального процесу за рахунок упровадження різноманітних активних форм роботи зі студентами та використання методів інтеграції змісту освіти, а також проведення наукових конференцій, семінарів, лекторіїв, відкриття консультативного пункту, підтримки зв'язків із громадськими організаціями. Творча активізація навчально-виховної роботи здійснюється також на основі впровадження контрольних комп'ютерних тестувань із фундаментальних та професійно орієнтованих дисциплін, проведення дидактичних тренінгів.

Для підвищення результативності навчального

процесу професорсько-викладацьким складом у звітному навчальному році впроваджуються інноваційні педагогічні технології, проводились соціологічні дослідження рівня компетентності викладачів, їх оцінка з боку студентів за анкетой "Викладач очима студента", а також діє підвищений контроль з боку адміністрації інституту та керівництва кафедр за здійсненням навчального процесу.

На кафедрах на 90% виконаний план методичної роботи викладачами: розроблено лише на 85-90% методичні комплекси навчальних дисциплін. Постійно продовжується робота із створення та поновлення конспектів лекцій, навчальних посібників та методичних матеріалів. Так професорами О.О. Ємцем, А.Т. Опрєю, Л.О. Хомич, Л.М. Мучник, С.С. Кальяном, С.В. Шейком та доцентами А.С. Старовірцем, В.П. Губачовим, З.К. Фомічовою підготовлені до друку навчальні посібники з відповідних навчальних дисциплін.

Управління методичною роботою здійснюється на основі обговорення і прийняття планів методичної роботи на засіданнях ректорату, навчально-методичної ради, деканатів та кафедр. Контроль за підготовкою та виконанням навчально-методичного забезпечення покладено на проректора із науково-методичної роботи. Навчально-методичні комплекси відповідних дисциплін розраховані на використання підготовки студентів із дистанційною формою навчання та студентів із особливими потребами.

Науково-методичне забезпечення навчально-виховного процесу в Полтавському інституті економіки і права ВМУРП „Україна” має планово-системний, теоретично обґрунтований характер, загальною підставою якого є методологічні та світоглядно-вартісні філософсько-освітянські принципи. Викладачі інституту в своїй практичній діяльності широко використовують евристичні можливості філософії освіти як системи наукового та духовно-культурологічного освоєння педагогічної практики, а також відповідні можливості філософсько-освітянських напрямків організації навчально-виховного процесу: системно-раціоналістичного та індивідуально-псюралістичного.

□ Література

1. Гессен С.И. Основы педагогики. Введение в прикладную философию. – М.: Школа – Пресс, 1995. – 448 с.
2. Герасимчук А.А., Шейко С.В. Філософія. Курс лекцій для студентів та аспірантів вищих навчальних закладів: Навчальний посібник. – Київ. – Полтава: Скайтек, 1998. – 188 с.
3. Никифоров А.Л. Является ли философия наукой? // Философские науки. – 1989. – № 6. – С. 52-62.
4. Шейко С.В. І наука, і культура (Філософія освіти в системі науково-теоретичного та культурологічного освоєння світу) // Вища освіта України. – Київ. 2001. – № 2. – С. 54 – 68.
5. Шейко С.В. Філософія освіти в системі визначення наукового і культурологічного підходів // Соціокультурні чинники розвитку інтелектуального потенціалу людини. – Київ: Знання, 2001. – С. 732 – 735.
6. Шейко С.В., Тищенко Т.М. Філософські засади інноваційних освітніх технологій // Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами: Збірник наукових праць №2 / За загальною редакцією П.М. Таланчука, Г.В. Онкович. – Київ: Університет „Україна”, 2002. – С. 187 – 193.
7. Шейко С.В. Світоглядні аспекти змістовності філософії освіти // Матеріали Міжнародної наукової конференції. – Жешув, 2002. – С. 46 – 53. (польською мовою).
8. Шейко С.В. Проблеми визначення предмета і змісту філософії освіти // Матеріали Всеукраїнської науково-теоретичної конференції „Наука і освіта”. – Дніпропетровськ, 2002. – С. 48 – 51.